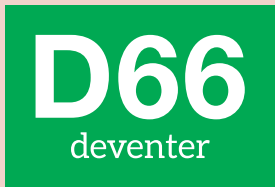

Investeren in Deventer

Verkiezingsprogramma
Gemeenteraadsverkiezingen 2022

D66

Inhoudsopgave

Voorwoord Sigrid Kaag	2
Inleiding Lijsttrekker Jan Schuring	3
Terugblik	3
Prioriteiten voor 2022-2026	4
Onze visie op Deventer	6
Investeren in wonen en leven	7
Wonen	7
Veilige gemeente	8
Bereikbaarheid en parkeren	9
Openbare ruimte en leefomgeving	10
Investeren in ondernemerschap en werk	11
Human Capital	11
Onderwijs	12
Ondernemen	13
Investeren in cultuur en welzijn	15
Cultuur en welzijn	15
Sociale zaken	15
Zorg en Welzijn	16
Jeugdzorg	17
Jongeren en studenten	18
Sport	19
Investeren in participatie	20
Participatie en bestuursstijl	20
Transparante en gezonde financiën	21
ICT, security en privacy	22
Diversiteit, inclusiviteit en integratie	23
Duurzaamheid als fundament	24
Energie besparen	24
Energie vergroenen	25
Klimaat effecten opvangen	26
Van afval tot grondstof	26
Leefbaarheid, natuur en biodiversiteit	27
De 5 richtingwijzers van D66	28

Voorwoord Sigrid Kaag

Geachte lezer,

Voor u ligt een programma gebaseerd op de urgentie van dit moment. Meer dan ooit voelen wij de noodzaak onze leefomgeving te beschermen tegen de verwoestende effecten van de opwarming van de aarde. Meer dan ooit voelen wij de noodzaak om de groeiende kloof tussen arm en rijk, tussen diegenen met kansen en diegenen zonder kansen te dichten.

De oplossingen die wij aandragen zijn geworteld in een lange politieke traditie. Want D66 is niet alleen een pragmatische, maar ook een sociaalliberale partij. Wij zijn ervan overtuigd dat mensen alleen vrij kunnen zijn als de overheid gelijke kansen schept voor iedereen. Dat betekent dat wij genoeg huizen willen bouwen om voor iedereen een passende en betaalbare plek te kunnen bieden. Wij willen dat leraren, verpleegkundigen, agenten en al die anderen die werk doen voor de samenleving kunnen wonen in de wijk waar ze werken. Wij willen dat uw wijk groener wordt, met schone lucht en schoon water voor iedereen. Wij willen dat uw kinderen naar een school gaan waar ze met passie en aandacht worden voorbereid op de wereld zoals die is. Wij willen dat uw kinderen aanspraak kunnen maken op huiswerkbegeleiding, sport, kunst en muziek—ook als u dat zelf niet kunt betalen. En wij willen meer wijkagenten, zodat u zich veilig voelt in de buurt.

Wat u niet in dit verkiezingsprogramma zal teruglezen, maar wel van ons mag verwachten, is dat we radicaal denken verbinden aan gematigd handelen. Wij willen de vrijheden van het moderne Nederland uitbreiden voor zoveel mogelijk mensen, maar geven ons rekenschap van het feit dat wat voor de een waarde is, kan botsen met de belangen van de ander. Wij vinden daarom kracht in het compromis.

Er staat veel op spel. Wilt u dat Deventer meedoet in de strijd tegen de opwarming van de aarde? Wilt u dat het onderwijs zo goed wordt dat alle mensen tot hun recht kunnen komen? Wilt u nieuwe politiek, die omkijkt naar anderen en verder kijkt naar morgen? -Dan heeft u het juiste programma opengeslagen. D66 heeft u nodig. Daarom vragen wij uw vertrouwen.

Hartelijke groet en veel leesplezier,

Sigrid Kaag

A handwritten signature of Sigrid Kaag in black ink, written in a cursive style.

D66

Inleiding lijsttrekker Jan Schuring

In maart 2022 zijn de gemeenteraadsverkiezingen. Met een sterke kandidatenlijst en met het voor u liggende verkiezingsprogramma investeert D66 in een duurzaam, aantrekkelijk en leefbaar Deventer. Er zijn heel veel redenen om trots te zijn op onze mooie stad, haar dorpen en haar omgeving. Ik ben zeer gemotiveerd om de kwaliteiten en potenties van Deventer nóg beter te benutten, om in Deventer te investeren en zo het beste uit onze gemeente en haar bewoners te halen.

Terugblik

Corona was voor veel inwoners van Deventer een lange uitdagende periode. Winkeliers, de horeca, evenementen en cultuurmakers en -aanbieders hebben ook een zeer zware tijd achter de rug. Maar Deventer heeft ook haar weerbaarheid getoond door zich aan te passen en goed uit deze crisis te komen. Landelijk kreeg Deventer van mkb'ers zelfs een eervolle vermelding voor haar corona-aanpak.

We hebben in Deventer veel redenen om trots te zijn op onze gemeente en de vitaliteit en weerbaarheid van haar inwoners en bedrijven. De voorbije raadsperiode kunnen we terugkijken op diverse successen, die mede op de conto van D66 geschreven kunnen worden:

- Door de inzet van D66 is een extra bedrag van € 2 miljoen gereserveerd voor het Burgerweeshuis. Met dit bedrag kan het poppodium een mooie start maken op het Haveneiland. Ook het speelgoedmuseum heeft nog toekomst en het kan na de renovatie en opening van september 2021 weer jaren vooruit.
- Er zijn in meerdere wijken concrete stappen gezet in de transitie naar duurzame energie op basis van een nieuw energieplan. Het proces voor het plaatsen van windmolens, zoals nabij Colmschate, wordt heroverwogen. Er komt een nieuw plan voor wind- en zonnelocaties, waarbij inwoners van meet af aan worden betrokken.
- Er is geïnvesteerd in bedrijvigheid. In goede samenwerking met de economische partners is het Deventer Economisch Perspectief opgezet. Dit samenwerkingsverband maakt mooie plannen voor De Kien rond het station (voorheen de Stadscampus), de herstructurering van bedrijventerreinen en de zone van de Poort van Deventer tot Saxion.
- Er is een woonvisie opgesteld voor het woningbouwprogramma in de dorpen en de (nieuwe) wijken van Deventer. Hierdoor kan Deventer komende jaren vaart maken met het realiseren van woningen voor starters, senioren en iedereen daartussen.
- Het Grote Kerkhof is autovrij gemaakt. Via brede participatie zijn ontwerpen voor de herinrichting van de Stromarkt, de Nieuwe Markt en het Grote Kerkhof gemaakt. De uitvoering van deze ontwerpen is in de huidige raadsperiode al gestart.
- Wij hebben ons hard gemaakt voor het sociaal domein. Er zijn successen geboekt in preventie van problemen in de wijk (Team Voor Elkaar). Ook was er veel aandacht voor dreigende schooluitval en verbeterde coördinatie tussen onderwijs en zorg. In vergelijking met veel andere gemeenten is de jeugdzorg in Deventer goed op orde, organisatorisch en financieel.

Kortom: door onze inzet in de coalitie heeft Deventer ondanks corona grote stappen vooruitgezet en zijn de fundamenteën voor verdere verbeteringen gelegd.

Prioriteiten voor 2022-2026

Als D66 zien wij mooie tijden voor Deventer in het verschiet. Maar daar moeten we als lokale overheid ook flink in willen investeren. De komende raadsperiode wil D66 investeren om de potenties van Deventer veel meer te benutten na jaren van voorzichtigheid en behoedzaamheid. Hierbij hebben wij vijf prioriteiten:

1. Investeren in wonen en leven

D66 investeert in het woningaanbod in Deventer door 1.000 nieuwe woningen per jaar bij te bouwen, zowel in de stad als in de dorpen. De doorstroming op de woningmarkt moet versnellen. Daarom is nieuwbouw noodzakelijk voor alle soorten woningzoekenden, met speciale aandacht voor betaalbare starters- en seniorenwoningen.

Deventer investeert ook in aantrekkelijke leefmilieus. Deventer moet de schaarse ruimte beter benutten. Nieuwe woningen moeten zowel worden gebouwd op nieuwe locaties aan de stadsrand, zoals boven Schalkhaar, alsmede op vrije of te herstructureren locaties binnen het bebouwd gebied, zoals die van Roto-Smeets en het Haveneiland. Vergroening en verduurzaming zijn overal het uitgangspunt.

2. Investeren in ondernemerschap en werk

We willen meer banen in onze binnenstad, op de bedrijventerreinen, in de dorpen en in de haven. Investerings van ondernemers willen we aanvullen met investeringen in bereikbaarheid en kwaliteit van de openbare ruimte. Kortom: meer banen in een mooier Deventer. Afgelopen jaren zijn mooie stappen gezet met het Deventer Economisch Perspectief, waarin gemeente, MKB, VNO-NCW, DKW en Saxion samenwerken, om de economische groei en werkgelegenheid te stimuleren. D66 wil deze samenwerking voortzetten.

3. Investeren in cultuur en welzijn.

D66 wil een rijk cultuuraanbod voor jong en oud. Het huidige budget is te laag voor een ambitieuze gemeente met meer dan 100.000 inwoners. De cultuurbegroting moet substantieel worden versterkt om de vitaliteit en aantrekkelijkheid van Deventer op peil te brengen. Daar horen ook passende locaties bij. Een toekomstvaste locatie voor het Burgerweeshuis is urgent, net als de ontwikkeling van het Cultureel Centrum De Nieuwe Keizer (huidige Schouwburglocatie). En de rijke historie van Deventer rechtvaardigt een volwaardiger historisch Museum om het Verhaal van Deventer te kunnen vertellen.

4. Investeren in participatie

D66 wil inwoners zo vroeg mogelijk betrekken bij plannen die hen raken.

Van inspraak achteraf over een uitgewerkt plan, naar vroegtijdige en actieve invloed op een allereerste idee voor een probleem. Hier is nog een wereld te winnen. Van Burgerberaad tot right to plan; D66 wil investeren in nieuwe vormen van burgerparticipatie. Het bestuur en de ambtelijke organisatie kunnen zo veel meer gebruik maken van de kennis en betrokkenheid van inwoners en bedrijven, mits die vroegtijdig worden betrokken bij het bedenken en realiseren van oplossingen voor de problemen die we in Deventer ervaren.

D66 wil een bestuurscultuur om met huishoudens en bedrijven samen te werken en niet tegenover hen te staan.

5. Duurzaamheid als fundament

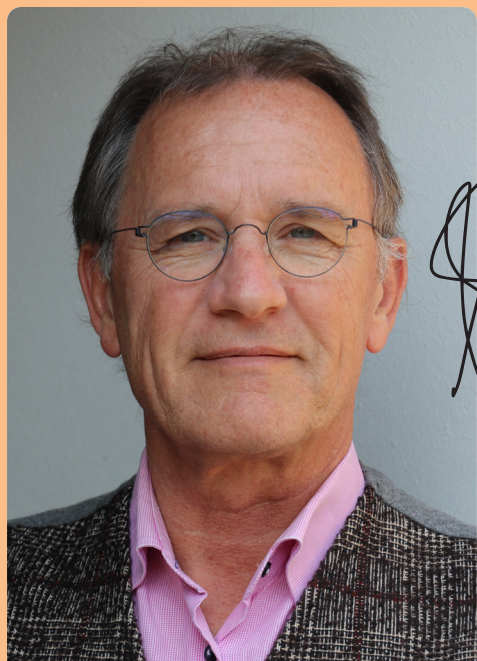
2050, het jaar waarin de CO2-uitstoot tot nul procent moet zijn teruggedrongen, is nog maar één generatie van ons verwijderd. Duurzaamheid is daarom een vanzelfsprekend en onvermijdelijk fundament onder al onze voorstellen. D66 investeert in de energietransitie. D66 wil extra middelen op de begroting vrijmaken om een versnelling in de toepassing van duurzame energie mogelijk te maken. Thema's als klimaatadaptatie, versterking biodiversiteit, afval als grondstof, afname van stikstofemissies en een groen, aantrekkelijk leefmilieu krijgen alle aandacht die ze verdienen.

Met een uitstekend verkiezingsresultaat kunnen we zoveel mogelijk punten uit ons verkiezingsprogramma realiseren en kunnen we onze ambities verzilveren voor een vitaler, duurzamer en levendiger Deventer.

We zorgen ervoor dat u trots mag blijven op onze prachtige gemeente.

Jan Schuring

Lijsttrekker D66 Deventer

A large, stylized handwritten signature in black ink, which appears to be 'J. Schuring', written over the right side of the portrait.

D66

Onze visie op Deventer

Deventer is een van de oudste steden van ons land met een prachtig verleden als Hanzestad. Na decennia van stilstand en achteruitgang heeft Deventer de laatste 20 jaar een periode van toenemende welvaart en vooruitgang achter de rug. Twee jaar terug bereikte de gemeente de drempel van 100.000 inwoners en landelijk genieten wij steeds meer bekendheid, wat zich onder meer uit in toenemende bezoekersaantallen.

Komende tijd verwachten wij dat de goede ontwikkeling van de gemeente doorzet, sociaal, economisch en cultureel. We zijn ervan overtuigd dat Deventer barst van de potentie met haar ligging aan de IJssel en met spoor- en wegverbindingen naar noord-zuid en oost-west. In een tijd waarin hybride werken het forenzen vervangt en steeds meer mensen de ruimte buiten de Randstad ontdekken, vestigen ook steeds meer innovatieve bedrijven zich in Deventer.

Om de kansen die er liggen nog beter te benutten, moeten wij durven investeren in Deventer. De voorbije raadsperiode hebben wij het fundament hiervoor gelegd met diverse nieuwe ambities voor de toekomst. Zo ligt er een woonvisie met bouwprogramma's die wij komende periode willen realiseren. Het is nu zaak om die plannen te verwezenlijken en zo te bouwen aan het toekomstperspectief voor de stad.

Maar de gemeente moet verder kijken dan individuele en/of thematische plannen. Wat voor gemeente willen wij zijn? Waar willen wij naar toe? D66 vindt dat de gemeente als geheel een ambitieuzere, integrale visie op de toekomst mag neerleggen. Een krachtig integraal verhaal over Deventer in 2035. Een grote gemeente, waarin onze kinderen een goede opleiding kunnen volgen en afronden en in de gemeente kunnen werken. Een gemeente waar het goed leven is en waar de culturele activiteiten voor jong en oud op hoog niveau staan.

Dit vergt investeringen. Investeren in wonen, ondernemen en cultuur. Investeren op een grotere schaal dan voorheen, omdat wij ook een grotere gemeente zijn dan voorheen. Dat vereist moed en durf en zal niet altijd zonder tegenslagen gaan, maar D66 is ervan overtuigd dat de toekomst grote kansen voor Deventer biedt.

Investeren in wonen & leven

Wonen

D66 wil:

- De woningbouwproductie opvoeren naar 1.000 woningen per jaar. Gebruikmakend van de Wet Voorkeursrecht Gemeenten wil D66 dat de gemeente actief gronden verwerft voor woningbouw en de bereidheid heeft om leegstaand vastgoed zelf tot woningen te laten transformeren waar marktpartijen inclusief woningcorporaties dit niet oppakken.
- De gemeente moet bij woning(ver-)bouwprojecten sturen op betaalbaarheid, duurzaamheid en woonkwaliteit. De schaarste aan passend aanbod voor de starters op de woningmarkt moet met voorrang worden aangepakt.
- De leefbaarheid in de dorpen vraagt om een voortvarende uitvoering van de afspraken in de routekaart 'wonen en voorzieningen in de dorpen'.
- D66 is voorstander van een zelfbewoningsplicht, om speculatie op de woningmarkt tegen te gaan.
- Alle (ver-)nieuwbouwprojecten voldoen vanzelfsprekend aan het hoogste energielabel.
- Voldoende geschikte huisvesting voor nieuwkomers.

De gemeenteraad heeft in 2021 gekozen voor een woningbouwprogramma tot 2035 dat niet alleen voorziet in de trendmatige woningvraag (7.000 woningen), maar ook aanbod creëert om werkzoekenden van elders een toekomst in Deventer te bieden en startende jonge huishoudens voor Deventer te behouden (4.000 woningen).

Dat vergt een woningbouwprogramma tot 2035 van ongeveer 11.000 woningen.

De huidige woningproductie bedraagt momenteel ruim 300 woningen (2020) en dat moet dus fors omhoog om de actuele tekorten te verhelpen.

D66 wil de productie zo snel mogelijk opvoeren naar 1.000 woningen per jaar en die productie over enkele jaren laten dalen als de markt dat mogelijk maakt. Voor nu is het echter alle hens aan dek om de grote vraag naar woningen (huur of koop) op te lossen onder starters, maar ook onder senioren en doorstromers. Dit betreft niet alleen woningbouw in de stad Deventer, maar ook in de dorpen daaromheen.

Voor de starters op de woningmarkt is de schaarste onacceptabel. Een eigen plek in een eigen huis is een basisvoorwaarde voor elke starter om een eigen bestaan op te kunnen bouwen en te kunnen bijdragen aan de Deventer samenleving. Voor D66 heeft het opschroeven van de woningbouwproductie daarom zeer hoge prioriteit.

Door slechte ervaringen in het verleden, maakte de gemeente jaren geleden de stap naar een passief grondbeleid. Projectontwikkelaars kopen gronden en ontwikkelen bouwprojecten en de gemeente zorgt slechts voor de (planologische) randvoorwaarden om dat mogelijk te maken. De actuele woningnood vereist een ommezwaai naar een actiever grondbeleid, waarbij de gemeente gronden aankoopt (via de Wet Voorkeursrecht gemeenten) en bouwrijp maakt als randvoorwaarde om de bouwproductie aan te jagen. De woningbouw zelf kan worden uitgevoerd door projectontwikkelaars of particulieren, dan wel door de woningcorporaties.

De grote bouwopgave biedt kansen voor de herontwikkeling van enkele verouderde wijken in onze stad. Enkele zijn al in voorbereiding, zoals het Sluiskwartier, de tuinen van Zandweerd en het terrein van het oude Geertruidenziekenhuis. Daarbij komen locaties als het Roto-Smeets terrein en het Haveneiland. Ook nieuwe uitbreidingslocaties boven Schalkhaar komen in beeld voor transformatie van landbouw naar verstedelijking. Alle nieuwbouw en verbouw zal uiteraard aan de hoogste eisen van duurzaam bouwen voldoen.

Veilige gemeente

D66 wil:

- Voortzetting van het huidige beleid van het tegengaan van ondermijning door criminelen, mede op basis van de wet Bibob en voorlichting aan bewoners.
- Scherpere controle van de gemeente of de (digitale) veiligheid voldoende geborgd is en ingrijpt daar waar dat het niet het geval is.

Ondermijning, oftewel vermenging van de criminele onder- en legale bovenwereld, is een groeiend probleem. Vaak gaat ondermijning gepaard met drugscriminaliteit, maar het betreft ook intimidatie en bedreiging van bestuurders en raadsleden, of witwassen. De gemeente moet hiertegen maatregelen nemen, door het voorkomen van infiltratie, voorlichtingscampagnes voor bewoners (oplettendheid vergroten) en een intensieve leefbaarheidsaanpak in de wijken.

D66 wil dat bij vestiging van een nieuwe onderneming met hoog risicoprofiel een Bibob procedure wordt uitgevoerd, om de ondermijning nog verder een halt toe te roepen.

Veiligheid en gevoel van veiligheid zijn de verantwoordelijkheid van de gemeente. Veiligheid is onderdeel van veel verschillende beleidsterreinen. Ook digitale veiligheid is van belang; persoonsgegevens dienen in veilige handen te zijn. D66 blijft bijzonder aandacht geven aan verbeterde brandveiligheid in de binnenstad, verkeersveiligheid rondom scholen en sporten voor kinderen in een veilige omgeving. Met het laatste wordt het actief tegengaan van misbruik van kinderen op sportverenigingen bedoeld.

Bereikbaarheid en parkeren

D66 wil:

- Fietsen in Deventer nog aantrekkelijker maken en blijven inzetten op het stimuleren van het gebruik van de fiets, ten koste van ruimte voor de auto. Fietspaden moeten veiliger worden aangelegd en aangepast.
- Stimuleren van schone mobiliteit door o.a. oplaadpalen voor auto's en fietsers.
- Vasthouden aan bestaand parkeerbeleid met minder geparkeerde auto's op straat en meer in de parkeergarages.
- Blijven inzetten op versnelde afwaardering van het autoverkeer langs de Welle, in combinatie met de afronding van het Hanzetracé als doorstromingsroute door/langs Deventer.
- Herinrichting van de Welle tussen spoorbrug en Wilhelminabrug, waarbij het fietsverkeer meer ruimte krijgt. Ook wil D66 inzetten op verbetering van het smalle fietspad naast de spoorbrug.
- Snelle realisatie van de herinrichting van de Nieuwe Markt, als sluitstuk van de herinrichting Lebuinuspleinen. Verken de mogelijkheden om de Nieuwe Markt versneld autovrij te maken.
- Het aantrekkelijk maken van het gebruik van de fiets door verbetering van fietsroutes, slimme verlichting op de fietsroutes, voorrang bij kruisingen en verkeerslichten, veilige fietsroutes in schoolomgevingen en bij het station. Daarnaast snelfietsroutes ontwikkelen naar de dichtstbijzijnde steden.
- Voor parkeren een tariefsverhoging afgestemd op de economische groei. Voor de vergrote Melksterweide wordt een parkeertarief ontwikkeld dat ook de entreprijs vormt voor het retourtje met het elektrische pontje. Dit in combinatie met invoering parkeren voor enkel vergunninghouders in de rest van het woongebied om uitwijkgedrag te voorkomen, uiteraard alleen als er draagvlak is bij de bewoners.
- Terugdringen van het aantal fossiel aangedreven bezorgers, op weg naar duurzame bezorging en bevoorrading.

Een autovrij centrum was vroeger heel bijzonder, tegenwoordig is het een breed gedragen wens voor bezoekers die de stad willen beleven. Voor de lange termijn houden we die stip op de horizon. Een autovrije Welle kan geweldig zijn voor het stadsfront. En een autovrij Bergkwartier en autovrije Nieuwe Markt en Stromarkt dragen bij aan de unieke kwaliteit van de historische binnenstad. Voordat het zo ver is, wil D66 wel een alternatief kunnen bieden voor de doorgaande weg over de Welle en voor de parkeerplaatsen die dan zullen verdwijnen. Ook binnenstadbewoners hebben veelal een vervoermiddel waarvoor een bevredigende oplossing beschikbaar moet komen. In samenspel met binnenstadbewoners en bedrijven worden integrale oplossingen ontwikkeld.

De afronding van het Hanzetracé moet ook voor fietsers aantrekkelijk zijn. Zo kunnen waar mogelijk fietstunnels worden aangelegd. Dat bevordert ook de doorstroming voor auto's. Als tegenhanger voor het autovrij en/of autoluw maken van de binnenstad, geldt dat het fiets-gebruik meer ruimte moet worden gegeven. Vooral een zorgvuldige inpassing van het fietsparkeren vergt prioriteit.

De noord-zuid en oost-west treinverbindingen van en naar Deventer zullen verbeterd worden door een gezamenlijke lobby van de belanghebbende steden. De gemeente Deventer neemt hierbij het voortouw.

Openbare ruimte en leefomgeving

D66 wil:

- Initiatieven van bewoners voor leefbaarheid steunen.
- Snellere afhandeling van meldingen op het gebied van openbare orde, bijvoorbeeld bij kapotte straatverlichting.

De leefomgeving speelt een belangrijke rol als het gaat om de gezondheid van mensen. Schone lucht, groen in de wijk, mogelijkheden om te sporten dicht bij huis en het stimuleren van wandelen en fietsen zijn hiervan aansprekende voorbeelden. D66 wil hier actief op inspelen met maatregelen en een openbare ruimte die inwoners stimuleert tot bewegen.

De klimaatverandering leidt tot zwaardere regenbuien dan we gewend zijn en tot warmere en drogere zomerse perioden. We moeten daarom meer groen en bomen en andere maatregelen creëren in de openbare ruimte. Meer plekken voor wateropslag creëren is ook gewenst.

Verder vindt D66 het essentieel dat de inwoners van de gemeente intensief worden betrokken bij de invulling van hun woonomgeving. Alleen daardoor kunnen kwaliteit, duurzaamheid en draagvlak samengaan. Wanneer bewoners met verbetervoorstellen komen voor het beheer en onderhoud in de wijk, dan wil D66 dat de gemeente hier zoveel mogelijk aan meewerkt.

D66 wil dat meldingen op het gebied van openbare orde sneller worden opgepakt en opgelost. Daarnaast is het van belang dat er spelregels zijn op het gebied van bedrijven aan huis in woonwijken, aangezien dit geregeld tot overlast leidt.

Investeren in ondernemerschap en werk

Human Capital

D66 wil:

- Talent behouden voor Deventer.
- Kansen vergroten door omscholing en bijscholing.

We staan als Deventer de komende jaren voor grote uitdagingen, zoals de grootschalige energietransitie en de bouw van nieuwe woningen. Het ontbreekt hierbij vaak niet aan kennis of goede wil, maar aan een gebrek aan de juiste mensen. Voor de gemeente is het van belang getalenteerde mensen zowel op te leiden in overeenstemming met de vraag in markt als ze te behouden.

Zowel in tijden van economische groei als tijdens de coronacrisis werd duidelijk dat er een mismatch op de arbeidsmarkt bestaat. Het is van belang de aankomende jaren te focussen op een transitie van krimpsectoren, zoals in de financiële- en administratieve sectoren naar groeisectoren als de bouw, zorg, logistiek en ICT. D66 gelooft als onderwijspartij in het vergroten van kansen voor mensen door middel van omscholen en bijscholen. We zetten daarbij in op het creëren van een cultuur waarbij levenslang leren de standaard is. Op regionaal niveau blijven we ons daarom inzetten voor bijvoorbeeld scholingsvouchers en andere initiatieven die de arbeidsmobiliteit vergroten.

Een snelle omscholing van een werknemer van een sector met een overschot aan vacatures naar een sector met tekort aan vacatures is zowel goed voor de werknemer zelf als voor de economie. Initiatieven als 'Deventer informatiestad', waarbij als doel is gesteld 2.000 ICT-talenten naar Deventer te halen, dragen daaraan bij. Het is daarbij van belang integraal naar het probleem te kijken door niet alleen te focussen op onderwijs en kwalificaties, maar ook op bijvoorbeeld het woon- en leefklimaat, cultuur en de infrastructuur die nodig is om de juiste mensen te binden aan Deventer.

Onderwijs

D66 wil:

- Een actieve rol van de gemeente met de lokale onderwijspartners.
- Dat alle jongeren met een diploma van school gaan of met een startkwalificatie aan het werk gaan.
- Dat onderwijsgebouwen zo duurzaam mogelijk zijn en de schoolpleinen vergroenen.
- Doorgaan met de Integrale Kindcentra (IKC).
- Extra ondersteuning voor scholen die met zwakke leerlingen of leerachterstanden te maken hebben.

Voor D66 is onderwijs van het allerhoogste belang voor het functioneren van een leefbaar en vitaal Deventer. Onderwijs is de belangrijkste aanjager van kansengelijkheid en persoonlijke ontwikkeling. We willen dat iedereen kansen krijgt voor zijn of haar toekomst, ongeacht afkomst. Goed onderwijs is daarmee ook een antwoord op de groeiende tweedeling. Dat begint dicht bij huis, op de basisschool en op het voortgezet onderwijs. Daar wordt de basis gelegd. Daarom maakt D66 zich hard voor het beste onderwijs, met eerlijke kansen voor iedereen, ook in onze gemeente.

De gemeente heeft officieel alleen de formele taak om te zorgen voor huisvesting van scholen en het begeleiden van leerlingen ten behoeve van het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Dat betekent niet dat een actieve rol van de gemeente niet van grote waarde is. Zij opereert in een breed maatschappelijk netwerk van instellingen, zoals jeugdzorg, GGZ, bibliotheek, politie, sportinstellingen en werkgevers etc. Een lokale bestuurder die in dit veld als netwerkverbinder optreedt, kan van onmisbare waarde zijn in het onderwijs. D66 wil dat die rol actief en adequaat wordt ingevuld.

Wat betreft huisvesting wil D66 dat scholen duurzaam, multifunctioneel en een prettige en gezonde omgeving zijn, zowel op het gebied van klimaat als een gezonde levensstijl. Het is daarom belangrijk dat schoolgebouwen waar mogelijk klimaatneutraal zijn en we schoolpleinen 'vergroenen'. Daarbij behoort ook ruimte te worden gemaakt voor kinderen om meer te bewegen en te sporten in de buitenlucht. De gemeente kan bovendien fietsen naar school stimuleren, door verkeersstromen en de omgeving zo in te richten dat het autoverkeer ontmoedigt en (veilig) fietsverkeer aanmoedigt.

Voor D66 is het noodzakelijk dat het onderwijs in de gemeente zo inclusief mogelijk is. Dat betekent ten eerste dat scholen zich inzetten voor een divers aannamebeleid. Wij vinden het belangrijk dat elke scholier of student de school verlaat met perspectief, in de vorm van een diploma of met een startkwalificatie om aan het werk te kunnen. Dat betekent een zo laag mogelijk percentage voortijdig schoolverlaters (VSV). De ambitie moet zijn om alle leerlingen en studenten goede kansen hebben om deel te nemen aan de samenleving.

Voor het hoger- en middelbaar onderwijs wil D66 dat de talenten die we opleiden in Deventer ook in Deventer werk kunnen vinden. Dat wil zeggen dat er een goede aansluiting is tussen het onderwijs en het bedrijfsleven. D66 maakt zich er sterk voor dat de leerlingen in het Deventer beroepsonderwijs passende stageplekken kunnen vinden. Hier dient de gemeente een ondersteunende en faciliterende rol te spelen.

Ondernemen

D66 wil:

- De bedrijvigheid stimuleren door - in samenspraak en samenwerking met de Deventer Ondernemers (van groot tot klein) en de Deventer Onderwijsinstellingen binnen het DEP (Deventer Economisch Perspectief) - te blijven investeren in het centrumgebied, in de verschillende bedrijventerreinen en in talentontwikkeling.

D66 maakt zich sterk voor een economisch beleid dat in samenspraak met ondernemers en onderwijs/kennisinstellingen vorm blijft krijgen en wil in dat opzicht voortbouwen op de investeringen van de voorbij collegeperiode.

D66 kijkt tevreden terug naar de wijze waarop de afgelopen collegeperiode is samengewerkt met de belangenorganisaties van ondernemend Deventer. Deventer was in juli 2021 zelfs de gemeente met de hoogste landelijke ondernemerstevredenheid. Zo bleek uit onderzoek van MKB-Nederland.

Waar in het verre verleden de ondernemers en lokaal bestuur vaker dan nodig tegenover elkaar stonden, hebben de ondernemers en bestuur elkaar steeds beter opgezocht. Die samenwerking is terug te zien in het effectieve samenwerkingsverband Deventer Economisch Perspectief (DEP), waarin de gemeente, het MKB, VNO-NCW, DKW, Parkmanagement, de Cleantech Regio en Saxion verschillende plannen hebben voorbereid. Vanuit dit verband is gewerkt aan concepten als 'Slimme Stadscampus', 'Werklocatie van de Toekomst' en 'Verbindende Kennisstad'.

Op basis van deze concepten zijn in de afgelopen raadsperiode concretere uitvoeringsplannen vastgesteld die nu in de uitvoeringsfase komen. Het zijn belangrijke projecten die leiden tot betere werkgelegenheid voor nieuwe en huidige inwoners van onze gemeente.

Voor de komende jaren wil D66 doorgaan op de ingeslagen weg en de samenwerking binnen het DEP voortzetten. Daarbij wil D66 dat een aantal speerpunten per gebied voortvarend worden aangepakt:

Centrumgebied

D66 wil:

- Dat het kernwinkelgebied in de binnenstad wordt aangepast om het zo aantrekkelijk mogelijk te maken en leegstand tegen te gaan.
- In de straten die buiten het kernwinkelgebied vallen, zijn winkels vanzelfsprekend nog mogelijk. Lege panden kunnen worden herbestemd tot wonen of werken.
- Een goede kwaliteit van de openbare ruimte is een basis voor een aantrekkelijke omgeving om te consumeren en recreëren. Daarom blijft de gemeente investeren in een aantrekkelijke binnenstad door slechte plekken aan te pakken en waar mogelijk te vergroenen.

Havengebied

De haven van Deventer is de op drie na grootste binnenhaven van Nederland. Samen met de ondernemers in de haven wil D66 de werkgelegenheid en bedrijvigheid in de haven stimuleren en verduurzamen. D66 streeft wel nadrukkelijk naar een segmentering van het gebied.

D66 wil:

- Het deel ten oosten van het Hanzetrace blijft volop ruimte bieden voor havengebonden bedrijvigheid. De toekomstvisie voor Bergweide 4, uitgebracht in januari 2021, dient als richtinggevend perspectief voor dit deelgebied.
- Het deel ten westen van het Hanzetracé (met het Haveneiland en de Roto-Smeetslocatie) kan afwijkend van voornoemd visiedocument worden ontwikkeld. Hier ligt zowel de opgave van herstructurering van een verouderd en rommelig gebied, als een uitgelezen kans om een interessant woon-werkgebied op loopafstand van de binnenstad te creëren.
- Op het Haveneiland kan, door stapeling van functies met bijvoorbeeld een woontoren aan het havenfront en economische functies op de begane grond, een interessant woon/werkmilieu ontstaan, vergelijkbaar met dat in de binnenstad. Het Burgerweeshuis hoort helemaal thuis in dit bijzondere stukje vernieuwd Deventer. Het haveneiland wordt geen klassieke stille woonwijk voor rustzoekers, maar biedt een spannend woon- en werkmilieu voor eigenzinnige bewoners en werkers van jong tot oud.

Bedrijventerreinen

D66 wil:

- Volop steun geven aan de ontwikkeling van locaties als innovatieve broedplaatsen voor nieuwe bedrijven.
- Actief inzetten op de acquisitie voor bedrijventerrein A1, met een scherp profiel voor duurzaamheid. Duurzame bedrijven krijgen voorrang bij kavelverkoop.
- De aantrekkelijkheid van de 'oudere' bedrijventerreinen verbeteren en waar nodig ondernemers ondersteunen om tot herverkaveling van bedrijven te komen, zodat ze beter benut worden.

Investeren in cultuur en welzijn

Cultuur & Welzijn

D66 wil:

- Dat er een vernieuwde locatie voor het huidige Burgerweeshuis komt op het Haveneiland. Het oude pand wordt verkocht en krijgt een andere functie.
- Dat het Schouwburgcomplex, als prominent onderdeel van het kunstencentrum De Nieuwe Keizer, een gezonde financiële basis krijgt.
- De structurele tekorten in de exploitatieopzet van het Deventer Verhaal en MIMIK worden aangevuld. D66 wil een structurele budgetverhoging voor het programma cultuur.
- Dat het evenementenaanbod wordt verbreed tot een aanbod dat jong en oud naar Deventer trekt. Een aanbod dat aansluit bij de kernkwaliteiten van Deventer: authentiek, eigenwijs en vernieuwend.
- Dat de rijke historie van Hanzestad Deventer een veel prominentere museale functie krijgt dan mogelijk is in de historische Waag. Deventer Verhaal krijgt de opdracht om de mogelijkheden hiervoor uit te werken.

Investeren in het culturele aanbod van Deventer hebben een brede doorwerking en maken Deventer vitaler en economisch krachtiger. Een investering in cultuur is een brede investering in een aantrekkelijk en vitaal Deventer. Daar horen ook kleinschalige culturele uitingen bij.

De historische monumentale binnenstad is een onmisbaar onderdeel van de kwaliteiten van onze gemeente. Het is de reden waarom toeristen een bezoek brengen aan Deventer, waarom mensen van buiten hier graag komen winkelen en verblijven. Onze historische en culturele monumenten zijn dus van belang en daarom moeten we blijven investeren in de gebouwen. Dit betekent niet alleen behouden maar ook aanpassen aan de nieuwe eisen en wensen van de toekomst.

Voor de museale functie behoeft versterking. Voor een grote gemeente als Deventer is het museumaanbod te beperkt. De komst van EICAS is een stap in de goede richting.

De jaarlijks terugkerende evenementen zetten Deventer steeds beter op de kaart. Naast de evenementen is de continue stadspromotie 'InDeventer' door Deventer Marketing succesvol en draagt effectief bij aan een krachtige en eenduidige profilering van Deventer.

Sociale zaken

D66 wil:

- Dat werkzoekenden zo goed mogelijk worden geholpen in hun zoektocht naar werk.
- Dat de gemeente mensen die recht hebben op een vorm van inkomensondersteuning, helpt om de weg te vinden naar de wettelijke regelingen, eventueel bijstand en - indien van toepassing - schulphulpverlening.
- Dat wachtlijsten voor schuldhulpverlening zo snel mogelijk worden weggewerkt.
- Inzetten op meer beschermd werk/leerwerkplaatsen.
- Met vrijwilligerswerk en daarna betaald werk investeren in de ontwikkeling van mensen, onder meer om een duurzame uitstroom uit de bijstand te realiseren.

Schuldproblematiek verminderen

D66 wil:

- Dat de gemeente ruimhartiger omgaat met de inkomenseisen (naar 130%).
- Minder regelingen die ook ruimhartig worden toegepast.
- Minder loketten, meer snelheid en duidelijkheid voor de inwoners zijn, juist nu tijdens en na corona, belangrijke zaken.
- Verder inzetten op preventie en monitoring rondom schuldhulpverlening. Uit evaluaties van andere gemeenten blijkt dat vroege signalering met bijgaande acties op preventies leiden tot een sterke afname van huishoudens met schuldenproblematiek.
- Snelle hulp bij schuldproblematiek om verslechtering van de situatie te voorkomen. Wachtlijsten voor schuldhulpverlening zijn wettelijk niet toegestaan en D66 vindt dan ook dat bestaande wachtlijsten zo snel mogelijk moeten worden weggewerkt. We kunnen hier leren van kennis en ervaringen van andere gemeenten.

Zorg en Welzijn

D66 wil:

- Een goede positie en ondersteuning van mantelzorgers door training, begeleiding en opvang bij uitval van een mantelzorger.
- De Deventer Doet pas moet blijven en meer een pas worden voor alle inwoners van Deventer.
- Initiatieven voor collectieve zorginkoop ondersteunen.
- Versterken Team Toegang en Team Voor elkaar (preventie). We willen hier mee doorgaan en de resultaten evalueren van deze nieuwe aanpak. Daarnaast moet ervoor worden gezorgd dat alle teams een zichtbare plek krijgen in de wijken.
- Aanpak van personen met verward gedrag door zorg in plaats van cel.
- Aanmoedigen en ondersteunen van vrijwilligerswerk, als sociale cohesie in de samenleving.
- Dak- en thuisloze jongeren in beeld zijn en ondersteund worden bij opbouwen van hun sociale netwerk/vangnet.
- Goede prestatie-afspraken met zorgaanbieders op basis van gerealiseerde kwaliteit.

D66 vindt dat mensen zoveel mogelijk in staat gesteld moeten worden om zelf hun zorg vorm te geven. Het gesprek moet worden aangegaan met de zorgvrager, zodat maatwerk kan worden geleverd.

Doordat mensen die zorg nodig hebben langer thuis blijven wonen, wordt de rol van mantelzorgers binnen de zorg en ondersteuning groter. D66 vindt dat de mantelzorgers op maat toegerust en ondersteund moeten worden. Om ook de positie van de mantelzorger binnen zorgorganisaties te versterken, vindt D66 dat de gemeente hierover afspraken moet maken met de zorgorganisaties. Bij het inzetten van mantelzorg moet vrijwilligheid voorop staan. Daarnaast moet de gemeente mantelzorgers de zekerheid bieden van noodopvang bij onverwachte uitval van de mantelzorger.

Steeds vaker vinden er incidenten plaats of ontstaat er overlast door personen met verward gedrag op straat. Op gemeentelijk niveau zijn er, in samenspraak met de politie, mogelijkheden om de zorg voor verwarde personen passend en adequaat te regelen. Initiatieven zoals flexwoningen van Humanitas lijken een bijdrage te leveren aan de situatie van deze mensen.

Jeugdzorg

D66 wil:

- Dat elke jongere met een hulpvraag snel en adequaat wordt geholpen.
- Blijvende aandacht voor de overstap van zorg van 18- naar 18+, zodat jongeren niet tussen wal en schip vallen.
- Extra aandacht voor de kwaliteit en toegankelijkheid van de Jeugd Geestelijke Gezondheidszorg (JGGZ) en het terugdringen van de wachtlijsten door een integrale aanpak. Wat kan lokaal en wat regionaal?

Samen met de partners en aanbieders in WMO en Jeugdzorg werken aan prestatieafspraken om de kwaliteit en efficiëntie te verbeteren, waardoor de kosten beheersbaar blijven en de cliënten beter worden geholpen.

D66 vindt dat de eerste verantwoordelijkheid voor opvoeden bij de ouders ligt. Als er hulp nodig is, dan moet deze goed op orde zijn. Kennis over de jeugdzorg binnen de gemeente moet zich verder ontwikkelen. Geldstromen, informatievoorzieningen en verantwoordelijkheden zijn diffuus geworden met de decentralisatie van de zorg van het Rijk naar de gemeenten. Om kwaliteit te bieden, blijft de regionale samenwerking belangrijk. Daarnaast vindt D66 dat de gemeente transparant moet zijn over geldstromen en verantwoordelijkheden, zodat dit ook begrijpelijk wordt. De gemeente moet weten hoeveel inzet nodig is om duurzame zorg te bieden.

De afgelopen jaren is de jeugdzorg in Deventer uitgevoerd op basis van de aanpak 'Van Wieg naar Werk'. D66 wil een evaluatie van deze aanpak om verdere verbeteringen mogelijk te maken. D66 blijft aandacht vragen voor het overgaan van cliënten van 18- naar 18+; de financiering van de (jeugd-)zorg mag en kan niet stoppen als een jongere volwassen wordt.

Jongeren en studenten

D66 wil

- Goede en voldoende woonruimte voor (internationale) studenten.
- Genoeg voorzieningen en evenementen voor jongeren.
- Betaalbare woningen voor starters en/of jongeren.
- Dat er geen enkele jongere meer thuis- of dakloos is in onze gemeente.
- Goede gemeentelijke informatie en marketing gericht op (internationale) studenten.
- Dat de stem van de jongere inwoners wordt gehoord in Deventer.

De aspirant-student kiest zelf zijn studiestad. De gemeente ondersteunt de inspanningen van onderwijsinstellingen om studenten naar Deventer te trekken. De gemeente draagt bij door een aantrekkelijke studentenstad te zijn met veel stedelijke voorzieningen zoals horeca, winkels, evenementen, goede studentenhuisvesting en een poppodium.

Er zijn ook steeds meer internationale studenten die tijdelijk in onze gemeente wonen. Heel vaak is dit een verrijking voor onze gemeenschap. De gemeente moet zich ervoor inspannen dat er voor deze groep goede en voldoende woonruimte beschikbaar is en dat er goede informatie over wonen en leven in Deventer wordt aangeboden. Daarnaast is het ook belangrijk dat internationale studenten tussen de overige studenten wonen en niet afzonderlijk van elkaar.

D66 wil in Deventer een raad van jongeren die de Deventer politiek adviseert over beleid dat jongeren raakt. Enerzijds krijgen jongeren meer inspraak in het beleid dat hen raakt, terwijl anderzijds de politiek input krijgt vanuit een geheel andere invalshoek. Op deze manier slaat de gemeente twee vliegen in een klap. Jongerenraden blijken in andere steden al zeer succesvol en wij vinden deze ontwikkeling passen bij een professioneel en modern stadsbestuur.

De jeugd heeft de toekomst en hoort niet op straat te hoeven leven, maar kan zich ontwikkelen vanuit een dak boven het hoofd. Er zijn de laatste tijd tientallen jongeren op straat komen te staan. D66 wil dat de gemeente alles op alles stelt om deze jongeren een dak boven het hoofd te geven om daarna hun volgende stap in hun leven te kunnen maken (opleiding, studie, werk). Daarbij kan onder andere gekeken worden naar flexwonen.

Sport

D66 wil:

- Sporten zoveel mogelijk stimuleren en faciliteren.
- Sporten stimuleren door meer aandacht voor sporten op school.
- Investerings in accommodaties in de gemeente zijn nodig, zoals in Bathmen, Diepenveen en Colmschate (De Scheg).
- Dat er mogelijkheden zijn voor zwemlessen voor ieder kind, zodat kinderen veilig zijn op, in en rond water.
- Inrichten van de openbare ruimte op een manier die bewegen stimuleert.
- Dat iedereen die wil sporten, moet kunnen sporten. D66 wil dat de gemeente initiatieven ondersteunt die mensen aanspoort om meer te gaan bewegen.

D66 vindt sport en bewegen in de samenleving belangrijk. Sport is goed voor gezondheid, sociale cohesie en samenwerken. Daarnaast is sport gewoon leuk en hebben veel mensen hierin een hobby gevonden. Iedereen die wil sporten, moet kunnen sporten. Het Deventer Sportbedrijf ondersteunt als professionele organisatie daar waar nodig en gewenst de sportverenigingen op gebieden waar speciale expertise vereist is, zoals duurzaamheid, en administratie.

Ook op het gebied van topsportbeleid vindt D66 het belangrijk dat verenigingen worden gestimuleerd die het goed doen op landelijk niveau of de ambitie hebben om op dit niveau te presteren. Topsportclubs, zoals Go Ahead Eagles en AV Daventria, dragen bij aan de identiteit van Deventer en vervullen een nuttige maatschappelijke functie voor de gemeente. D66 wil verenigingen stimuleren om te innoveren en samen te werken. Hierdoor kunnen verenigingen elkaar versterken. Door sportaccommodaties multifunctioneel te gebruiken, kan de sociale betrokkenheid in de wijken worden versterkt.

Investeren in participatie

Participatie en bestuursstijl

D66 wil:

- Dat de gemeente zich als coöperatieve partner in burgerinitiatieven opstelt, zoals initiatieven rond zorg, de energietransitie, klimaatadaptatie en de eigen leefomgeving; initiatieven die in de hand van de initiatiefnemers blijven.
- Dat de gemeenteraad een participatieverordening vaststelt, waarin wordt vastgelegd hoe de inwoners worden betrokken bij onderwerpen die spelen in de gemeenteraad.
- Dat de gemeente zich tot het uiterste inspant om de inwoners vroegtijdig te betrekken bij de planvorming van projecten die ingrijpen in het dagelijks leven. Geen plannen meer die worden gemaakt zonder een vroegtijdige participatie. En geen participatie meer die tot doel heeft om de noodzaak van een plan 'aan de inwoners uit te leggen' en op inwoners overkomt als lege huls omdat 'ze het toch gewoon doordrukken'.
- Oprecht de strijd aangaan met het wij-zijgevoel tussen inwoners en overheid. De overheid is er vóór de inwoners en moet er alles aan doen om het tegendeel te voorkomen.

D66 is een vooruitstrevende, oplossingsgerichte en optimistische partij die gelooft en vertrouwt in de kracht van de bedrijven en inwoners van onze gemeente. De laatste jaren zijn er uitstekende lokale initiatieven van de grond gekomen die niet in het stadskantoor zijn bedacht of ontwikkeld, maar door groepen enthousiaste inwoners en vrijwilligers.

Dat neemt niet weg dat inwoners van Deventer bij te veel onderwerpen nog te laat worden geïnformeerd en betrokken bij een plan dat al helemaal is uitgedacht in het gemeentehuis. Die inspraak achteraf past niet meer in onze moderne tijd. Het roept weerstand op als inwoners alleen nog kunnen 'tekenen bij het kruisje'. D66 wil dat inwoners veel eerder worden betrokken bij plannen die hen raken in het levensgenot en welzijn.

De windverkenning was daarvan een voorbeeld.

Er is een veelheid aan nieuwe vormen van inwonerparticipatie in ontwikkeling.

Van Burgerberaad en right to plan (als inwoners vinden dat ze beter zelf een plan kunnen maken dan de gemeente, dan kan dat) tot mede-eigenaarschap van een plan, waarbij de financiële baten worden verdeeld. D66 wil dat Deventer gaat experimenteren met dit soort vormen.

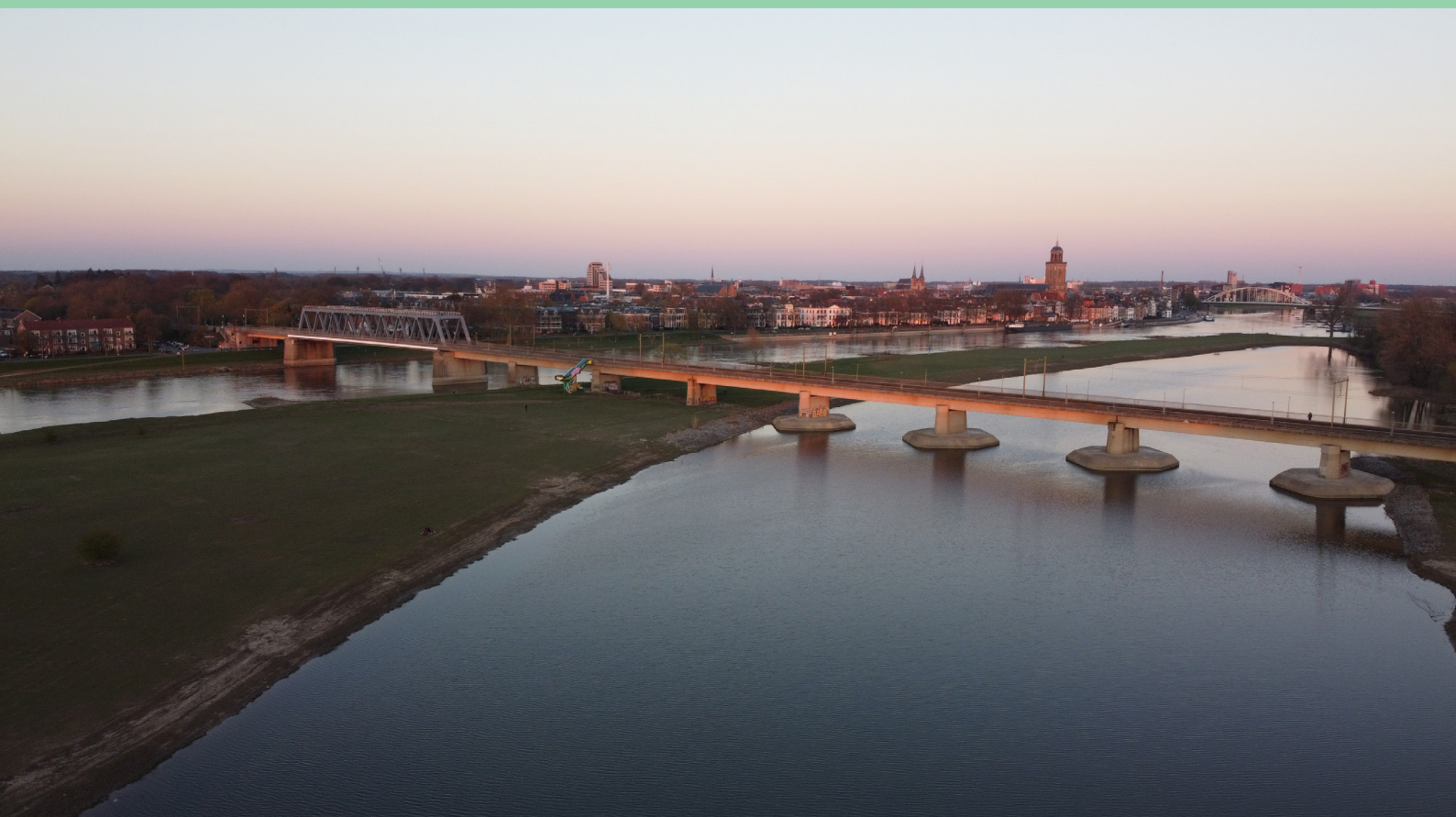
Transparante en gezonde financiën

D66 wil:

- Transparantie door in de begroting en realisatie een duidelijke relatie tussen beleidsdoelen en uitgaven aan te geven.
- Investerings in de gemeente hebben prioriteit, om te zorgen dat gemeente groeit en zich door ontwikkelt.

Door het behoedzame financieel beleid van de afgelopen vier jaar heeft de gemeente Deventer haar begroting op orde. Er is geen begrotingstekort, integendeel, door diverse actuele meevallers en meerjarige vooruitzichten is er ruimte voor nieuwe investeringen. Voor de toekomst volgt de gemeente de wettelijk voorgeschreven hoogte van de benodigde reserves om de gemeentelijke financiën bestendig te houden. Het daarboven verder sparen/reserveren van geld wil D66 niet. Investerings in de gemeente hebben prioriteit, om te zorgen dat gemeente groeit en zich door ontwikkelt, zowel economisch gezien als maatschappelijk.

Om inwoners en raadsleden beter inzicht te geven in de bestedingen van de gemeente willen wij dat er een publieksvriendelijke begroting komt. Ook moet de gemeente de in gang gezette stappen doorzetten om de transparantie van de begroting te verbeteren. In de begroting willen wij een duidelijke relatie tussen beleidsdoelen en uitgaven leggen.

ICT, security en privacy

D66 wil:

- De mogelijkheden van ICT zoveel mogelijk benutten in de dienstverlening en het gebruik van de openbare ruimte om Deventer te verduurzamen, het verkeer te laten doorstromen en verspilling te voorkomen. Dit alles onder de randvoorwaarde van behoud van ieders privacy.
- Goede en veilige ICT. Onder meer door het waar mogelijk toepassen van de standaarden voor lokale overheden zoals landelijk omschreven door NEN en Forum Standaardisatie.
- In navolging van de gemeente Amsterdam een algoritmeregister, waar algoritmes die impact hebben op burgers en bedrijven te vinden zijn, zodat voor inwoners inzichtelijk is wanneer zij hier mee te maken hebben en hoe hun privacy is gewaarborgd.
- Dat ontwikkelen van ICT-dienstverlening er nooit toe leiden dat mensen niet bij een fysiek servicepunt terechtkunnen of geen thuishulp kunnen krijgen.

De ICT biedt talloze mogelijkheden om het leven makkelijker te maken en te verduurzamen. Denk aan lantaarnpalen die pas gaan branden als er iemand aankomt, aan online verkeersformatie dat zoekverkeer voorkomt, en aan het slimmer organiseren van de dienstverlening waardoor hulpvragers eerder en beter geholpen worden. D66 wil dat Deventer dit soort mogelijkheden meer gaat benutten. Dat mag echter nooit ten koste gaan van de privacy.

Het gebruik van algoritmes gebaseerd op big-data en Artificial Intelligence (AI) wordt door sommigen ook wel de vierde industriële revolutie genoemd. Door de alsmaar groeiende hoeveelheid data en de eindeloze toepassingsmogelijkheden van lerende machines, verandert de wereld in een enorm tempo. Deze ontwikkeling biedt volop kansen om te innoveren en de dienstverlening van de gemeente te verbeteren. Laten we openstaan om beschikbare technieken toe te passen voor onze gemeente, een gemeente waarbinnen enorm veel bedrijven en scholen dagelijks met AI werken.

Er kleven natuurlijk ook risico's aan, zowel op het gebied van cybersecurity als privacy. Die moeten voldoende aandacht krijgen, zowel in het gemeentelijk beleid als bij de training van ambtenaren. Omgaan met persoonsgegevens, het zorgdragen voor de privacy van inwoners en het herkennen van digitale dreigingen behoren tot de competenties van iedereen binnen de gemeente.

Diversiteit, inclusiviteit en integratie

D66 wil:

- Gelijke kansen voor iedereen, ongeacht afkomst, huidskleur, geslacht of seksuele geaardheid en dat Deventer zich blijft inzetten voor de verdere emancipatie.
- Er kwalitatief goed taalonderwijs wordt aangeboden aan nieuwkomers, inburgeraars en laaggeletterden.
- Veiligheid en tolerantie een uitdrukkelijke plek hebben op de scholen en daardoor elke leerling durft te zijn wie die is.
- Initiatieven vanuit religieuze gemeenschappen steunen om grafrechten te krijgen.

D66 wil dat in Deventer iedereen kan meedoen in onze gemeente en daarin gelijke kansen heeft en zich hier welkom voelt. Dat betekent dat we geen onderscheid maken op uiterlijke kenmerken, maar gelijke kansen bieden aan iedereen. En daarnaast ook dat we hen meenemen die nog een (extra) steuntje in de rug nodig hebben. De belangrijkste voorwaarde om goed mee te doen aan de samenleving, is het goed kunnen spreken, lezen en schrijven van onze taal.

De gemeente moet zich ervoor inspannen dat de kwaliteit van het inburgeringsonderwijs en het volwassenonderwijsaanbod van dusdanig hoog niveau zijn, dat zowel de nieuwe Deventenaren als laaggeletterden volwaardig kunnen meedoen met de samenleving. En dat zo de inburgering nog beter zal verlopen en het aantal laaggeletterden zal dalen door een goed aanbod van basisvaardigheden (volwasseneneducatie). D66 investeert liever preventief in goed taalonderwijs, dan in reparatie achteraf van een gebrekkige integratie middels kostbare hulpprogramma's of uitkeringen.

Deventer is een open en tolerante gemeente voor iedereen, waar iedereen vanzelfsprekend gelijke kansen moet hebben. D66 omarmt de diversiteit in onze gemeente. Van de inwoners van Deventer is ruim 11% buiten Nederland geboren en 80 verschillende nationaliteiten zijn verenigd in onze gemeente. De gemeente moet hier bewust van zijn en hier waar nodig op inspelen. Voorbeeld is de actuele wens vanuit de religieuze gemeenschappen om (eeuwigdurende) grafrechten te krijgen voor gelovigen die hier geboren en getogen zijn. D66 wil dit type wensen positief bejegenen, opdat alle inwoners zich van wieg tot graf in Deventer kunnen thuis voelen.

Voor D66 is elke inwoner van Deventer gelijkwaardig, dus iedereen moet kunnen rekenen op een gelijke behandeling. Tegelijk is elke mens een uniek persoon en vormt de menselijke maat daarom tegelijk het uitgangspunt, waarbij uitzonderingen op de regel bespreekbaar zijn. Verdraagzaamheid raakt ons allemaal. Wij vinden dat de gemeente moet bijdragen om acties en doelen uit te voeren, waaronder voorlichting door het Etty Hillesum Centrum, ook wanneer de Rijksmiddelen ('Regenbooggelden') niet langer beschikbaar zijn.

Duurzaamheid als fundament

Bij alle ambities in dit verkiezingsprogramma is het uitgangspunt dat deze op duurzame wijze worden uitgevoerd, want D66 is een groene partij bij uitstek. De houdbaarheid van onze planeet is voor alle leven van vitaal belang en het is zorgelijk dat juist de mens de grootste bedreiging vormt voor het leven van komende generaties. D66 neemt de alarmerende signalen van het in augustus 2021 verschenen IPCC-klimaatrapport uiterst serieus en handelt daarnaar. Veel beleid moet op mondiale, Europese en nationale schaal vorm krijgen, maar ook in Deventer zijn vele initiatieven nodig om Deventer een toekomst te laten houden.

D66 wil vijf actielijnen versnellen en daarbij zichtbare resultaten boeken:

1. Energie besparen,
2. Energie vergroenen,
3. Klimaat effecten opvangen,
4. Afval is grondstof,
5. Leefbaarheid, natuur en biodiversiteit.

Energie besparen

De doelen om de CO₂-emissies met 55% te verminderen in 2030 en tot nul te reduceren in 2050, blijven als een paal boven water staan. Het Deventer energieplan geeft globaal een eerste richting aan, maar we zijn er nog lang niet. Nodig zijn: meer richting, meer kennisontwikkeling, maar bovenal meer acties, kaders en regels. Die moeten ook in Deventer leiden tot een volledige afbouw van fossiele brandstoffen in 2050 en een halvering daarvan in 2030. Dat is een urgente, blijvende opgave voor alle huishoudens en bedrijven in Deventer.

Hogere prioriteit verdient de uitdaging dat huishoudens en bedrijven minder energie verbruiken. Energie die we besparen, hoeven we immers ook niet duurzaam op te wekken.

- Goed voorbeeld doet volgen. De gemeente versnelt het programma verduurzaming maatschappelijk vastgoed. Isolatiemaatregelen worden versneld uitgevoerd. Dit vergt een grotere structurele investering dan in de huidige routekaart is opgenomen. Jaarlijks wordt hiervoor een substantieel bedrag vrijgemaakt.
- In samenspel met de omgevingsdienst intensificeert de gemeente het toezicht op groot verbruikende ondernemingen van energie om te voldoen aan de wettelijke vereisten van energiebesparing. Er worden meetbare doelen en afspraken gemaakt met de 100 grootste energieverbruikers in de gemeente om voor 2026 aan de energiebesparingsplicht te voldoen.
- Met de in Deventer actieve woningstichtingen wordt gezien hoe isolatieprogramma's van sociale huurwoningen middels de blok-voor-blok-aanpak kan worden geïntensiveerd. Dit kan buiten de wijkgerichte aanpak van de warmtetransitie worden uitgevoerd. De gemeente verkent de mogelijkheden om hiervoor rentedragende leningen te verschaffen.

Energie vergroenen

- Fossiele brandstoffen moeten worden vervangen door schone alternatieven. Deventer sluit aan bij het tempo dat landelijk en regionaal wordt aangehouden; halvering van de CO₂-uitstoot in 2030 en nul-uitstoot in 2050.
- De exacte mix van duurzame bronnen voor Deventer kan niet worden geschetst, omdat er nog veel technologische innovaties gaande zijn. Duidelijk is wel dat de toepassing van zonne-energie op bestaand vastgoed maximaal moet worden benut.
- D66 wil dat in 2030 alle daken in Deventer zijn voorzien van zonnepanelen, voor zover dat technisch mogelijk is. Voor het gemeentelijk vastgoed is dat doel in 2028 al bereikt. D66 wil een proactieve rol van de gemeente om dakeigenaren (van ondernemers tot woningverhuurders en/of -eigenaren) te bewegen om zonnepanelen te plaatsen.
- Lokale energiecoöperaties kunnen de rol van exploitant innemen van zonnevelden op grotere daken van bedrijven of woonstraten.
- D66 wil dat het plaatsen en gebruik van kleine windmolens voor particulier huishoudelijk gebruik wordt vereenvoudigd. Daarvoor bestaan er nu nog te veel onnodige blokkades.
- D66 is van mening dat er stappen gezet moeten worden om onze energievoorziening te baseren op meer duurzame bronnen, zoals zonne- en windenergie en aardwarmte. De plannen voor de grote windturbines langs de A1 stuiten op veel weerstand vanwege verwachte effecten op met name landschap, natuur, gezondheid, geluid en trillingen. D66 vindt dat er een zorgvuldige procedure moet worden doorlopen voor de locatiekeuze en een gedegen onderzoek moet worden gedaan naar de milieueffecten, waarbij negatieve effecten volgens de best beschikbare techniek moeten worden vermeden. D66 acht de bouw van windturbines alleen wenselijk als de effecten op de omgeving geen overlast veroorzaken voor de direct omwonenden.
- In samenspraak met onze inwoners zetten we in op realisatie van onze energieambities. We gaan zorgvuldig om met inwoners en laten hen maximaal meebeslissen waar het gaat om locatiekeuze, vorm en voorwaarden voor opwekken van schone energie (wind, zon, geothermie). Zorgvuldige en tijdige participatie is van groot belang om stappen te kunnen maken. D66 wil snel betrouwbare informatie verkrijgen om de potenties van geothermie beter op waarde te kunnen schatten.
- Toename van gebruik waterstof is onafwendbaar. Naast snelle realisatie van een waterstoftankstation, wil D66 een plan voor toepassing van waterstof waar dit technisch en maatschappelijk mogelijk is.
- D66 wil verruiming van de mogelijkheden om zonnepanelen te gebruiken op de daken van woningen in de historische binnenstad. Waar we ruimte geven voor zon op (agrarische) grond, stimuleren we multifunctioneel grondgebruik.
- D66 wil extra middelen op de begroting vrijmaken om versnelling op het gebied van duurzame energie mogelijk te maken.

Klimaateffecten opvangen

Hoewel we erger willen voorkomen, is de klimaatverandering al gaande. De effecten daarvan moeten we ook in Deventer voorkomen. D66 wil op dit punt doorgaan op de ingeslagen weg en daarom:

- Blijven investeren in groen (minder stenen, meer bomen en struiken) in het stedelijk gebied. Hittestress kan daarmee worden beperkt en de leefbaarheid blijft op peil.
- Ruimte geven aan wateropvang en het langer vasthouden van waterafvoer na grote regenbuiten. Het op peil houden van subsidies voor afkoppelen van waterafvoer naar het riool. Het vergroenen van daken wordt gestimuleerd in samenspraak met De Ulebelt en de waterschappen.
- Het duurzaamheidscentrum blijft het informatieloket van alle duurzaamheidsinitiatieven en mogelijkheden in en van onze gemeente, ondernemers en relevante organisaties.

Van afval tot grondstof

Deventer heeft al jaren ervaring opgedaan met het Diftar-beleid, waarbij huishoudens zelf het afval scheiden en dit gescheiden wordt opgehaald. Dit heeft geleid tot minder restafval en lagere kosten voor de gemiddelde 'vervuiler'. We houden daarom ook vast aan het principe 'de vervuiler betaalt'. Wel blijft het belangrijk om goed te monitoren of de hoeveelheid restafval voldoende blijft dalen en de zuiverheid van de herbruikbare grondstoffen op voldoende niveau blijven. Als nascheiding van een van de grondstoffen tot betere resultaten leidt (ook qua kosten), dan staan we daar open voor. Met andere woorden: pak het ontwijkgedrag aan en neem daarbij ook het voorkomen van zwerfvuil (met name in buitengebied) mee.

D66 legt haar focus op een circulaire economie: een economie die uitgaat van hergebruik van grondstoffen. Daar waar de gemeente invloed heeft - en waar het toegestaan is vanwege aanbesteden, inkopen, regelgeving en vergunningen - wordt dit gestimuleerd.

Leefbaarheid, natuur en biodiversiteit

D66 wil:

- Behoud en versterking van de leefbaarheid en vitaliteit van de gemeente én van de dorpen. De dorpen in onze gemeenten moeten hun voorzieningenniveau ten minste op peil kunnen houden. Passende nieuwbouw maakt dat mogelijk. De uitvoeringsagenda Vitaal Platteland van 2020 blijft uitgangspunt.
- Het toerisme in het buitengebied van onze gemeente steunen via InDeventer.
- Behoud en versterking van de biodiversiteit in het landelijk gebied. De agrarische sector als voedselproducent toont al jaren groot ondernemerschap en staat voor de opgave om een duurzame omslag te maken van eenzijdige bulkproductie naar een productiewijze in harmonie met de natuur, de biodiversiteit en het landschap. D66 wil dat de gemeente deze transitie mede mogelijk maakt door ondersteuning van kringloopboeren, bijvoorbeeld bij het verpachten van eigen gronden en bij de inkoop van lokale voedingsproducten voor alle gemeentelijke instellingen.
- Hoewel gemeente Deventer geen bevoegd gezag is in het landbouwbeleid en het natuur- en stikstofbeleid, zoekt D66 naar instrumenten die de gemeente kan inzetten om stikstofemissies in de agrarische sector terug te brengen naar een acceptabel niveau. Daarnaast willen we in samenspraak met agrariërs, Rijk, provincies, belangengroepen en andere betrokkenen, actief verkennen welke effectieve en haalbare instrumenten kunnen worden ingezet om de stikstofemissies te reduceren, waarbij ook de opties voor kringlooplandbouw worden verkend.
- D66 wil daarom dat Deventer meer budget voor de groenvoorziening reserveert, zodat de biodiversiteit in de gemeente wordt gewaarborgd
- D66 ziet zwerfafval in de openbare ruimte als een groot probleem voor de leefbaarheid dat stevig dient te worden aangepakt.

De 5 richtingwijzers van D66

1. Vertrouw op de eigen kracht van mensen

Wij vertrouwen op de eigen kracht en ontwikkeling van mensen. Daarom zien we de toekomst met optimisme tegemoet. Mensen zijn zo creatief dat ze steeds opnieuw zelf oplossingen vinden. Wij willen dat de overheid deze kracht, vindingsrijkheid en creativiteit van mensen ondersteunt en ruimte geeft. De sleutel voor verandering ligt bij mensen zelf en wij willen dat de overheid daarbij aansluit. Wat mensen voor zichzelf en anderen kunnen doen is veel belangrijker en effectiever dan wat de overheid kan doen.

2. Streef naar een duurzame en harmonieuze samenleving

Wij willen de wereld om ons heen tegemoet treden met respect en mededogen. Dat geldt voor de mensen om ons heen en voor onze omgeving. De aarde is niet van ons en dus geen gebruiksartikel. We willen stoppen met het uitputten en vervuilen van onze leefomgeving. We willen dat in de discussie over natuur en milieu niet het behoud, maar de aantasting van natuur en milieu beargumenteerd wordt.

3. Denk en handel internationaal

Samenlevingen zijn op steeds meer verschillende manieren met elkaar verbonden. Wij staan open voor de gehele wereld en sluiten niemand uit. Bij alles wat we doen, vragen we ons steeds af welke effecten dat heeft op anderen in deze wereld. Wij onderkennen dat Europa steeds meer ons binnenland wordt. Internationale samenwerking en economische vooruitgang zijn de sleutels naar een wereld met minder oorlog en conflicten. Daarbij handelen wij steeds pragmatisch, nuchter en op basis van feiten.

4. Beloon prestatie en deel de welvaart

Mensen zijn niet gelijk, wél gelijkwaardig. Mensen zijn verschillend en wij willen dat de overheid ruimte laat voor die verschillen. Wij streven naar economische zelfstandigheid voor zoveel mogelijk mensen en vinden dat mensen die uitmuntend presteren daarvoor een beloning verdienen. Wij willen een dynamische, open samenleving waarin iedereen de ruimte krijgt om zijn eigen beslissingen te nemen en iedereen zich op zijn eigen manier kan ontwikkelen. Wij vinden het vanzelfsprekend om welvaart met elkaar te delen. We willen dat zoveel mogelijk mensen meedoen in het maatschappelijk en economisch proces, want daar worden we allemaal beter van. Voor mensen die zichzelf niet kunnen redden, dragen we een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

5. Koester de grondrechten en gedeelde waarden

De fundamentele waarden van onze samenleving zijn vrijheid voor en gelijkwaardigheid van ieder mens, ongeacht opvattingen, geloof, seksuele geaardheid, gerichtheid of herkomst. Lichamelijke integriteit, geweldloze oplossing van belangenconflicten en een respectvol gehanteerde vrijheid van meningsvorming en uiting, inclusief respect voor onze democratische rechtsstaat, zijn voor ons centrale waarden. Die waarden zijn universeel en zonder meer bovengeschikt. Wij beschermen de grondrechten van onszelf en van anderen.